

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI ÉS MINŐSÉGFEJLESZTÉSI MODELLJE

BEVEZETÉS

A felsőfokú szakképzés (továbbiakban FSZ) olyan sajátos képzési forma, amelynek „működtetése”, irányítása és fejlesztése speciális szabályokat igényel. Az FSZ a felsőoktatás és a szakképzés határán van, ez egy „kétarcú” képzés, amely hídszerpet tölt be. Ugyanis része a felsőoktatásnak és a jövőben beépül a felsőoktatási intézmény képzésébe, de maga a képzés a szakképzési törvény szerint történik, és így kézenfekvő, hogy az OKJ-ben szereplő felsőfokú képesítést is ad.

A csak hallgatói jogviszony mellett tömegképzést biztosító FSZ-t a felsőoktatás - véleményünk szerint - „önmaga” nem tudja megoldani [1], ezért a Parlament az új felsőoktatási törvénytervezetet - figyelembe véve az elvárásokat - úgy módosította a törvény 2005. május 23-i zárószavazásánál, hogy az FSZ hallgatói és tanulói jogviszony mellett folyjék, amelyhez a végrehajtásról szóló rendelet már készül.

A fentiek figyelembevételével a „kétarcú” hatékony FSZ-hez szükség van olyan minőségbiztosítási rendszerre, illetve modellre, ami részletezi és megadja a minőségirányítással (a kulcsfolyamatok működésével kapcsolatos) és a minőségfejlesztéssel (hogyan lehet a partnerek bevonásával folyamatosan fejleszteni a képzést) foglalkozó tevékenységeket.

E munka keretében a több mint 8 éves - FSZ-ben szerzett - tapasztalataink alapján [2-4] szeretnénk javasolni egy lehetséges (kipróbált és módosított) modellt az FSZ minőségközpontú működésének kialakításához, az FSZ minőségbiztosítási rendszerére, ami könnyen adaptálható a különböző helyeken (egyetem, főiskola, szakközépiskola) folyó FSZ-ekre. Célkitűzésünk az volt, hogy gyakorlati megközelítésű bemutatást adjunk egy működő minőségirányítási rendszerrel.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEVEZETÉSÉNEK HAZAI ELŐZMÉNYEI, RENDSZERSZINTŰ PROBLÉMÁK

Az 1990-es években középfokú szakképzésünk korszerű tartalmi és módszertani fejlesztésére világbanki támogatással létrehozták az ún. *világbanki szakközépiskolákat*, és kanadai együttműködés keretében kiépítették a *munkaerőképző központok* jól felszerelt országos hálózatát.

E folyamat továbbvitelének tekinthetjük a francia, angol, valamint kanadai eredmények és modellek alapján *Phare* támogatással kidolgozott *post-secondary* (PS) képzésünket. 1995-ben Phare-pályázatot írtak ki a képzés kidolgozására. A hazai PS-képzés (amit először akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzésnek és ma a PS-nek is megfelelő FSZ-nek, felsőfokú szakképzésnek neveznek) bevezetésének alapvető célja az volt, hogy legyen egy olyan rövid ciklusú (általában 2 éves) képzésünk, ami lehetőséget, illetve végzettséget biztosít azok részére, akik gimnáziumban érettségiztek, nem kerültek a felsőoktatásba (ez évente közel 40 ezer fő), és így a munkanélküliek táborát növelik. Meg kell jegyezni, hogy az FSZ ezen célkitűzése – több éves tapasztalat alapján – általában nem valósult meg, mert e képzésre többségében a szakközépiskolában érettségizettek, illetve végzett technikusok jelentkeztek és jelentkeznek.

Az 1995-ben kiírt „Az oktatás és gazdaság kapcsolatának erősítése” című Phare pályázatra 59 konzorcium pályázott, és a hazai és nemzetközi bírálókat alapján 19 pályázat kapott a képzés kidolgozására anyagi támogatást. A 2003. évi OM-összesítés alapján a 19 nyertes pályázatból csak 13 Phare támogatott képzés indult el. Felmerülhet a kérdés: mi lett a többivel? Érdemes lenne megvizsgálni, illetve megismerni a hivatalos értékelést! Az OM-tól kapott kimutatások, összesítések alapján 2004. év végéig szakmai és vizsgáztatási követelménye 55 FSZ-nek van meg, de a gyakorlatban csak 41 indult el. (Mi van a többivel?) Az FSZ indítására 1998-2004 között 30 egyetem és főiskola kapott miniszteri engedélyt, amelynek keretében 150-féle képzés folyik. A felsőoktatási intézményekhez kapcsolódva 244 szakközépiskola indított FSZ-t a fenti időszakban, ami 615-féle képzést jelent. Ezen belül 13 szakközépiskolában 5 vagy ennél több FSZ folyik, van egy szakközépiskola, ahol 11 FSZ-t indítottak. A 13 szakközépiskolában 83-féle FSZ van, ez a szakközépiskolákban folyó FSZ-ek 14%-a. Az 1993. évi adatok alapján az FSZ-ben 15 000 fő vett részt (6000 fő hallgatói jogviszonyban – egyetemen, főiskolán –, 9000 fő pedig tanuló jogviszonyban szakközépiskolákban). Jelenleg ezek a fenti létszámadatok feltehetően magasabbak, mert az utóbbi években az FSZ-ben részt vevők száma dinamikusan emelkedett.

Az FSZ-ről szóló kormányrendelet – 45/1997. (III. 12.), amit a 17/2000. (II. 16.) módosított – írja elő a képzés jóváhagyását, nyilvántartásba vételét, az indítás feltételeit és a szakközépiskolák részvételét. Véleményünk és tapasztalatunk szerint a szakközépiskolák bevonása az FSZ-be, amint a fenti számok is mutatják, szükséges és hasznos volt, továbbá a jövőben is elkerülhetetlen. A szakközépiskolákban az FSZ tanuló jogviszonyt jelent és a normatív támogatást az önkormányzatok biztosították és biztosítják.

A képzés az akkreditáló felsőfokú intézménnyel kötött együttműködési megállapodás alapján folyik.

Felsőoktatásunk több évtizede jellemző folyamatos reformjának az FSZ-t is befolyásoló állomása volt a 2003. július 17-én elfogadott 2003. évi XXXVIII. sz. törvény (ez a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosítása), amely szerint az FSZ felsőoktatási intézmények által végzett hallgatói jogviszonyban történő szakképzés, és ebben a szakközépiskolák a felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján közreműködhetnek. A közreműködést kormányrendelet határozza meg. Meg kell jegyezni, hogy a csak felsőfokú intézményekben folyó FSZ-t e törvénymódosítás lényegében nem érinti, de a szakközépiskolákban felsőfokú intézménnyel (megállapodási szerződés alapján) közösen jól működő képzést szerkezetében és anyagi támogatás vonatkozásában átstrukturálja. 1993 végén megszületett az OM javaslata az FSZ-ről szóló 45/1997. (III. 12.) kormányrendelet módosítására, amit azonban hosszú egyeztetés után átdolgozásra visszavontak, mert ez azt eredményezte volna, hogy a szakközépiskolákban folyó FSZ-ek többsége megszűnne. *Az FSZ jövőbeni helyzetét az új felsőoktatási törvény és az ahhoz kapcsolódó kormányrendeletnek kell megoldania. (Várjuk a jó megoldást!?)*

Fel kell hívnunk a figyelmet egy fontos megállapításra: *A Római Szerződés* egyértelműen kimondja, hogy a felsőoktatás tartalmával, szerkezeti felépítésével kapcsolatos kérdések a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartoznak, és e témában nincs jogharmonizációs köteleesség. Így az FSZ-nél kialakítható egy „magyar modell”, ami az új felsőoktatási törvény bevezetésével alakulhat ki, és fontos szerepe lesz a kapcsolódó kormányrendeletnek. Ezen elképzelést erősíteni látszik az új felsőoktatási törvénytervezetben az FSZ értelmezése: ez a felsőoktatási intézmények által végzett, hallgatói jogviszonyt eredményező szakképzés, amely beépül a felsőoktatási intézmény alapképzésébe, és egyben az OKJ-ben szereplő felsőfokú képesítést ad. (Itt a „kétarcúság”!) A jogharmonizáció biztosítása céljából az új felsőoktatási törvénnyel párhuzamosan a szakképzési törvényt módosítani kellene és külön foglalkozni az FSZ speciális helyzetével, illetve a követelményekkel.

Az új felsőoktatási törvénytervezet is lehetővé teszi, hogy a felsőoktatási intézmény megállapodhat a szakközépiskolával az FSZ feladatainak ellátására. Reméljük, hogy a fent említett 244 szakközépiskola, a munka világa és a felsőoktatás számára is kedvező megoldás születik.

A felsőfokú szakképzés a különböző képzési szinteknek és munkaadói elvárásoknak kell, hogy megfeleljen, ezért rugalmas felépítésű és az igények változásához gyorsan alkalmazkodó tulajdonságokkal kell, hogy rendelkezzen. Ezek közül a legfontosabb jellemzők:

- rövid ciklusú (2 éves),
- gyakorlatorientált,
- kompetencia alapú,
- modulrendszerű,
- kreditrendszerű,

- olyan a minőségbiztosítási rendszere, ami magában foglalja a minőségirányítási és minőségfejlesztési feltételeket.

Ha ezeket a fenti alapkövetelményeket biztosítjuk, folyamatosan kapcsolatot tartunk a munkaadókkal, a felsőoktatási alapképzésekkel, akkor kialakulhat az FSZ „magyar modellje”, a végzeteknek lesz helyük a munka világában, és sikeresek lehetnek a többciklusú felsőoktatási képzési rendszerben.

A fenti alapkövetelmények közül most figyelmünket a minőségbiztosítási rendszerre irányítjuk, amelynek alapfeladata, hogy az FSZ-ben részt vevők részére folyamatos visszajelzést adjon a képzési program működéséről, hatékonyságáról és minőségéről, amelyet állandó értékelési tevékenységgel kell biztosítani.

A MODELL LEÍRÁSA

Jelen modellünk alapjait 1995-ben a Humán Expanzió Kft. segítségével és irányításával dolgoztuk ki. A program működtetése során, a körülmények és a tapasztalatok alakulásával együttesen változtattunk a minőségbiztosítási rendszeren.

Módosított modellünk, mint a többi működő minőségbiztosítási modell, két alapvető részre tagolódik: a minőségirányítási és -fejlesztési feladatokra.

A *minőségirányítási folyamatok* a következők: beiskolázás, oktatók kiválasztása, értékelése, kapcsolat a munkaerő-piaci szereplőkkel és a munkaadókkal, oktatói együttműködések, tantervi együttműködések, szervezési együttműködések, áthallgatás és szakirány-választás, program tartalmának módosítása, személyi feltételek egységesítése.

A *minőségfejlesztésen* belül pedig a következők a súlyponti területek: programindítói feladatok, programalapítói feladatok, konzorciumi feladatok. A különböző szinteken történő feladatok, visszajelzések alapjait a kérdőíves adatgyűjtésből származó eredmények jelentik.

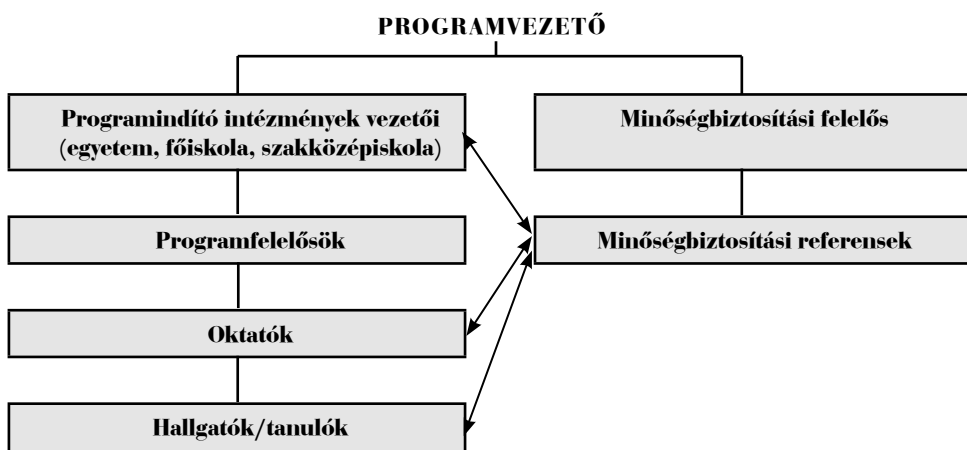
MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI FELADATOK

Az FSZ egy sokszereplős hálózatban valósul meg, ami különösen kiemeli a képzés egységességének és egyenletes magas minőségének garantálását. A konzorcium érdekében ennek megfelelően dolgozta ki *minőségirányítási* rendszerét, amelyben meghatározta a legfontosabb kulcsfolyamatokat a képzés minőségének szempontjából, és melyekben a szereplőknek együtt kell működniük a lefektetett szabályozásoknak megfelelően. A kulcsfolyamatok szabályozása lehetővé teszi a közös tevékenységek átláthatóságát és a felelőségek világos meghatározását a partnerek között.

A *minőségbiztosítással* foglalkozó felelősök munkája pedig lehetőséget teremtett az előre nem látható gyakorlati problémák kezelésére és a szabályozások megfelelő módosításainak előkészítésére. A rendszer megértéséhez először röviden bemutatjuk a kulcsfolyamatok működését, majd külön kitérünk a minőségfejlesztés folyamatos rendszerének ismertetésére.

A *minőségirányítás feladata* a működő FSZ-rendszer állandó szinten tartása. Ennek érdekében a képzésben részt vevők egymással folyamatosan kommunikálnak, és egyes folyamatokat azonos módon működtetnek. A kommunikációt az alábbi blokkdiagrammal szemléltethetjük. (1. ábra).

Konzorcium

1. ábra. Kommunikációs blokkdiagram

A MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS FELADATAI: BEISKOLÁZÁS

A beiskolázási folyamatban a program tényleges indítói határozzák meg azt a potenciális hallgatói/tanulói kört, akik között érdemes piacutatási, marketing-tevékenységet kifejteni annak érdekében, hogy a képzés vevői oldala biztosított legyen. Ennek érdekében pontosan meg kell határozni a lehetséges vevői kört (környező középiskolákban végzetek, felsőoktatásból lemorzsolódottak, környező vállalatok, intézmények, üzemek dolgozói stb.), és azt, hogy hogyan juttatják el hozzájuk a megfelelő információkat (szóróanyagok, tájékoztató füzet, -előadás, nyílt napok, hirdetés, munkaadók személyes felkeresése stb.), végül pedig a tényleges beiskolázási folyamatot (felvételi regisztráció, felvételi vizsga, döntés, kiértékelés, beiratkozás stb.).

A beiskolázási folyamatért a programindító intézmény vezetője a felelős. A tényleges megvalósításba azonban mindenképpen érdemes bevonni más munkatársakat (oktatók, adminisztratív dolgozók stb.) akik az egyes részfolyamatok tényleges végrehajtói.

Mivel a beiskolázás minden évben rendszeresen ismétlődik, ezért mindenképpen érdemes az intézmény éves munkatervében feltüntetni a folyamat főbb lépéseit. Ez azért is fontos, mert ez kb. két hónapot vesz igénybe – bár vannak olyan tevékenységei is, amelyek ennél hosszabb időszakot ölelnek át. Ezért a folyamat tényleges időtervét mindenképpen össze kell hangolni az intézmény éves munkatervével. A sikeres beiskolázáshoz szükség van a potenciális hallgatók/tanulók számára, elérhetőségére (időben és térben).

A folyamat terméke az a hallgatói/tanulói lista, amely a ténylegesen beiratkozottak neveit tartalmazza, létszámát tekintve pedig kielégíti a programindító intézmény indításhoz szükséges törvényi és egyéb szabályozói feltételeit.

A konzorciumhoz tartozók egyik fontos feladata a hatékony beiskolázási tevékenység. Ezeket a módszereket két csoportba oszthatjuk:

- *Aktív módszerek* (amikor a beiskolázó képviselője személyesen találkozik a jelentkezőkkel): saját intézményben történő ismertetés, megyei pályaválasztási kiállításokon való megjelenés, nyílt napok szervezése, országos rendezvényeken való megjelenés, a beiskolázási körzet potenciális iskoláinak személyes felkeresése, a potenciális munkáltatók (akik hallgatókat/tanulókat küldhetnek az FSZ-be) személyes felkeresése, jó kapcsolatok ápolása a régió üzemivel és intézményeivel.
- *Passzív módszerek* (amikor a beiskolázó képviselője személyesen nem találkozik a hallgatókkal/tanulókkal): reklámanyag megjelentetése a helyi sajtóban, pályaválasztási útmutatókban való megjelenés, (országos) továbbképzési tájékoztatókban való megjelenés, saját pályaválasztási útmutató kiadása, (regionális, helyi, országos) televízióban való megjelenés, hirdető újságokban való megjelenés.

AZ OKTATÓK KIVÁLASZTÁSA, ÉRTÉKELÉSE

A programban oktatók kiválasztása törvényi előírások betartásával az intézményi vezető feladata. A kiválasztás a program bevezetésekor történik, egyszeri feladat. Az esetlegesen kilépő oktatók pótlása szintén vezetői hatáskör.

Az oktatók értékelése többszintű. Egyrészt a hallgatók/tanulók minden félév végén töltenek ki olyan kérdőíveket, amelyek tartalma részben az oktatók munkájára kérdez rá. Másrészt a vezetők is töltenek ki oktatói munkát értékelő kérdőívet. A kiértékelésekből és a tanév közben érkezett egyéb információkból a munkahelyi vezető kötelessége az adott oktató munkáját értékelni és az esetleges hibákra felhívni a figyelmet.

KAPCSOLAT A MUNKAERŐ-PIACI SZEREPLŐKKEL ÉS A MUNKAADÓKKAL

A helyi szereplőkkel való kapcsolat többféle lehet. Egyrészt a beiskolázási tevékenység során már gyűjteni kell az igényeket. Másrészt a gyakorlati képzés során is kapcsolatba kerül a programindító és a munkaadó; a nyári gyakorlat megszervezése, illetve a gyakorlati képzés támogatása során. A kapcsolattartás felelőse az intézmény minőségbiz-

tosítási felelőse. Az ő feladata a rendszeres kapcsolattartás és igényfelmérés megszervezése. Mivel a kapcsolattartás mindig valamilyen más tevékenységhez is kötődik, ezért időbeli megoszlása mindig a másik tevékenységnek megfelelő időtartamhoz igazodik.

OKTATÓI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Az oktatók együttműködése három szinten valósulhat meg: programindító intézményen belül, a programindító intézmények között, valamint a programindítók és a programalapító között. Az együttműködés célja a kölcsönös tájékoztatás a program futásáról, a problémákról, a fejlesztés lehetőségeiről, valamint a program tartalmi fejlesztésének megalapozása.

A programszintű oktatói találkozók megszervezését a programvezető és a programminőségbiztosítási felelős közösen végzik. Ezek rendszeresen, félévente ismétlődnek.

Az egyes tantárgyi modulokhoz kötött együttműködéseket a modulfelelősök irányítják. A tantárgyi tartalmi fejlesztő találkozók rendszeresen, két évente ismétlődnek egy modulcsoporton belül. Azonban a modulok féléves eltolódással cserélődhetnek.

TANTERVI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Az együttműködésekhez két részfolyamat tartozik:

1. Amikor egyazon tantárgyi modult egy programindító intézményen belül két (vagy több) oktató is oktat (megosztják egymás között a tanítandó tartalmakat).
2. Amikor a konzorcium által meghatározott tantervi fejlesztés során a programindító és a programalapító oktatói közös munka keretében tesznek javaslatot a módosításra.

Mindkét folyamatban a főszereplők az oktatók. Ők dolgozzák ki a később közösen elfogadott tanterv részleteit, illetve ők alkalmazzák, ültetik át a napi oktatási tevékenység szintjére az elfogadott tantervet.

Mivel a közös oktatás munkáltatói hatáskörbe tartozik, ezért annak felelőse a programindító intézmény vezetője. A közös tantervfejlesztés során a felelős a konzorcium által kinevezett személy.

A közös oktatás egy vagy néhány félévet érint. Ezzel szemben a közös tantervfejlesztés mindig egy adott projektként értelmezhető, ezért annak időtartama a feladattól függ.

A közös oktatáshoz szükséges információk a tantervekben, oktatási segédanyagokban megtalálhatók. A közös tantervfejlesztés beindításához szükséges információk megszerzése és a résztvevőkhöz juttatása pedig a projektet indító felelőssége.

A közös oktatás során keletkezett dokumentumok a programindító intézmény belső dokumentációs rendszeréhez tartoznak (pl.: napló, jelenléti ív). A közös tantervfejlesztés keletkező dokumentumai: feljegyzések a csoport üléseiről, fejlesztési javaslatok, módosított tanterv.

SZERVEZÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A szervezési együttműködések terén a legfontosabb a felvétel rendjének egyeztetése. A felvétel szabályait az akkreditációs kérelem tartalmazza. Az együttműködő intézmények feladata, hogy a kérelemben leírt szabályok (tárgybeszámítás, kreditrendszer) szerint végezze a hallgatók/tanulók felvételét. Ennek során a jelentkezőket megsűrűrik (szükség szerint felvételi eljárást tartanak), a felvett tanulókat/hallgatókat saját adatbázisukba illesztik, igény szerint biztosítják az áthallgatás, a szakirány-váltás lehetőségét. Mivel az említett részfolyamatok nagyrészt adminisztrációs jellegűek, ezért ennek egyszemélyi felelőse a programindító intézmény programfelelőse, azonban a tényleges végrehajtás az adminisztrációs személyzet feladata. A szervezés terén történő együttműködés nagyrészt a tanév elejére és végére koncentrálódik.

ÁTHALLGATÁS, SZAKIRÁNYVÁLTÁS

A programindítók a Képzési Programban leírtaknak megfelelően lehetővé teszik a hallgatók/tanulók számára, hogy az egyik intézményben megkezdett tanulmányaikat zökkenőmentesen folytathassák másik intézményben. Ennek koordinálását, engedélyezését a programindító programfelelőse végzi és egyben ő is felelős érte.

A PROGRAM TARTALMÁNAK MÓDOSÍTÁSA

A program tartalmának változtatása során az egyes tantárgyi modulok belső tartalmának megváltoztatását végezzük a felmerült igények, illetve a rendszeres frissítés, naprakészség biztosítása érdekében. Ennek során a rendszeres évi elégedettségmérés során felmerült problémákból – a tartalmi területre vonatkozóan – felkérjük a jegyzetek íróit, hogy $\pm 10\%$ erejéig módosítsák a jegyzet tartalmát. Azt, hogy pontosan melyik tantárgyi modul melyik jegyzetének frissítése történik az adott tanévben, a konzorcium javaslata alapján a felsőoktatási intézmény hagyja jóvá. A végrehajtás a programvezető dolga.

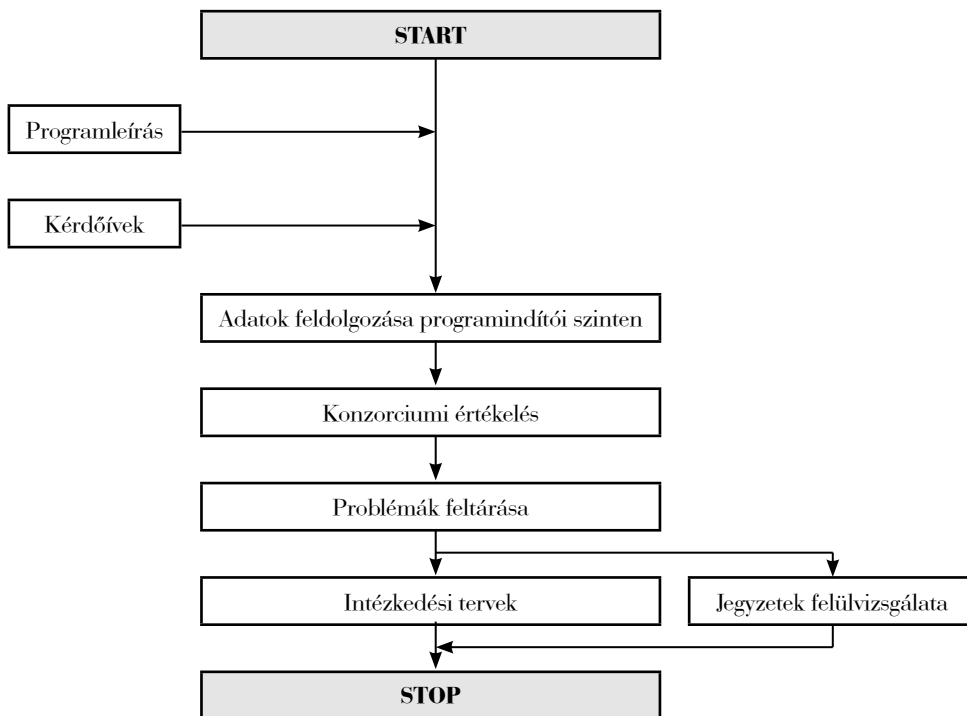
A SZEMÉLYI FELTÉTELEK EGYSÉGESÍTÉSE

A programindítási kérelem részletesen szabályozza, hogy milyen végzettségű oktatók/tanárok vehetnek részt a hallgatók/tanulók oktatásában. Ennek betartása a programindító intézmény vezetőjének feladata. Az esetlegesen távozó kollegák helyett ugyanolyan végzettségű kollégát kell alkalmazni. A felsőfokú intézmény bármikor ellenőrizheti a megfelelőséget.

MINŐSÉGFEJLESZTÉS**(AZ FSZ MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI RENDSZERÉNEK GYAKORLATI MŰKÖDÉSE)**

A *minőségfejlesztés feladata* a rendszer napi működtetése. Ennek során a már meglévő elemekből (rendszerleírás, kérdőívek) kiindulva – a 2. ábrán bemutatott folyamatábrán látható módon – visszajelzést ad a rendszer működéséről, majd a kapott adatok alapján fejlesztési javaslatot tesz. Ezzel párhuzamosan a jegyzetek folyamatos fejlesztése is napirenden van (külön eljárás szerint). Mivel a jegyzetfejlesztés az egyik legfontosabb tanulást segítő eszköz a konzorcium kezében, ezért került kiemelt szerepbe.

2. ábra. A minőségfejlesztés folyamatábrája

A rendszer sikeres működtetéséhez a program különböző szintjeihez különböző feladatok társulnak. Így beszélünk programalapítói (az a felsőoktatási intézmény, amely a program akkreditációjáért felelős), konzorciumi (operatív egység, amely a program működtetőinek képviselőiből áll) és programindítói (a programot ténylegesen működtető szervezetek) szintről.

PROGRAMINDÍTÓI FELADATOK

A programindítói feladatok közé tartozik a mérések megvalósítása, a kapott adatok feldolgozása helyi szinten, valamint az eredmények helyi szinten történő értékelése és továbbküldése a programalapító (konzorcium) felé, azaz a visszacsatolás.

A programban részt vevők (hallgatók/tanulók, oktatók, munkáltatók) véleményét az alábbi típusú kérdőívekkel lehet feltérképezni.

Belépő kérdőív

A kérdőív célja, hogy a képzésbe frissen belépő hallgatók/tanulók előzetes elvárásait és érettségi eredményeit megismerjük. Ennek érdekében a kérdéseket csoportosítottuk az előző témák köré. Az elvárásoknál a végzés utáni célokra és az elsajátítandó kompetenciákra kérdezzük rá. Különösen fontos ez azért is, mert a kilépésnél felvett kérdőívekben is ezekre kérdezzük rá, tehát az összehasonlítás miatt feltétlenül szükség van ezekre az adatokra. Az érettségi adatok inkább csak a programindító szintjén jelentenek hasznos, összehasonlítást lehetővé tevő adatokat.

A kitöltött kérdőívek feldolgozása után megtudhatjuk, hogy a hallgatók/tanulók milyen típusú és eredményű érettségivel rendelkeznek, melyek azok az elvárások, amelyeket a képzés során előreláthatólag támasztani fognak, valamint, hogy melyek azok a kompetenciák, amelyeket szeretnének elsajátítani a képzés alatt.

Tanulási kérdőív

A kérdőívvel egy gyors visszacsatolást szeretnénk létrehozni, hogy a programindítók – lehetőség szerint – azonnal visszajelzést kapjanak az adott félévben a hallgatók/tanulók tanulási szokásairól. Ennek érdekében a kérdéseket a következő témák köré csoportosítottuk: a tanulásra fordított idő, a tanulás eredményessége, a tanulással való elégedettség, az egyes modulokkal való elégedettség. A kitöltött kérdőív adatainak elemzésével választ kapunk arra, hogy az adott félévben mennyi időt fordítottak átlagosan a tanulásra (otthon és összesen), melyek voltak azok a modulok, amelyekkel (globálisan) a legjobban, illetve a legkevésbé voltak elégedettek, mennyire elégedettek saját tanulmányi munkájukkal. Ez utóbbi adatok mindenképpen fontos visszajelzésként szerepelnek abból a szempontból, hogy az adott tanulócsoporthal mekkora eredmény érhető el.

Modulértékelő kérdőív

A kérdőív célja, hogy a félévek végén részletes visszajelzést kapjunk az adott modul tanítási körülményeiről, a tartalmával kapcsolatos elégedettségéről, valamint a modult oktatók munkájáról és a tanulást segítő eszközök (különös tekintettel a jegyzetekre!) mennyiségéről, minőségéről. Az adatok elemzésével választ kapunk arra, hogy a hallgatók/tanulók mennyire elégedettek az oktató tájékoztató, segítő tevékenységével, a modul ismeretanyagát mennyire tartják korszerűnek, a tanulást segítő eszközök, jegyzetek mennyire korszerűek, mennyire állnak a hallgatók/tanulók rendelkezésére. Az adatok részletesebb elemzése lehetőséget biztosít mind

programindítói, mind konzorciumi szinten a további fejlesztés irányainak a kijelöléséhez.

Vizsgaértékelő kérdőív

A kérdőív célja (a kitöltéshez képest) előző vizsgaidőszak történéseiről pillanatfelvételt adni. Ezért a kérdéseket a következő témák köré csoportosítottuk: az előadás színvonala, a számonkérés milyensége, a segédanyagok milyensége és a jelenlét. Ez utóbbi nagyon fontos adat abból a szempontból, hogy egy alacsony jelenletre utaló számadat felülírhatja a vizsgára vonatkozó negatív visszajelzéseket. A kapott adatok elemzésével képet kaphatunk arról, hogy a hallgatók/tanulók hány százalékban voltak jelen az előadásokon (természetesen a saját bevallásuk alapján), mennyire voltak elégedettek a vizsgák légkörével, az előadások színvonalával, az oktató következetességével, tárgyilagosságával. A kérdőív elemzése során felmerülő gondok mindenképpen az oktató személyével kapcsolatos problémákat jeleznek, amit a programindító szintjén kell rendezni.

Kilépő kérdőív

A kilépők felmérésének célja, hogy összehasonlítsuk a belépéskori elvárásokat a tanulmányok befejezése utáni teljesüléssel. Ezért a kérdések témája nagyjából lefedi a belépési kérdőív tartalmát. Választ kaphatunk arra, hogy a hallgatók/tanulók milyen elvárásokkal rendelkeznek a képzéssel kapcsolatban, melyek azok a kompetenciák, amelyeket elsajátítottak, globálisan mennyire elégedettek a képzéssel. Tanulmányos lehet összehasonlítani a belépő és kilépő kérdőívekből kapott információkat ugyanazon évfolyamok esetén.

Utánkövető kérdőív

A kérdőív célja a már végzett hallgatók/tanulók véleményét összegyűjteni. Legfontosabb megtudni, hogy az adott hallgató/tanuló továbbtanult-e vagy már a munkaerőpiacon van, sikeresen elhelyezkedett-e vagy még munkát keres, ha elhelyezkedett, akkor a szakmában-e vagy más területen. Ezért a kérdések az aktuális munkahelyre, beosztásra, területre vonatkoznak. Fontos még azt is megérdeklődni, hogy a képzés során elsajátított ismeretek mennyire használhatók, mennyire segítik a munkában való helytállást. Továbbá a felől is érdeklődünk, hogy van-e igény további FSZ-szakok elvégzésére. Az adatok elemzésével választ kaphatunk arra, hogy a hallgatók/tanulók mikor végeztek, jelenleg (a kérdőív kitöltésekor) hol dolgoznak, milyen cégnél, milyen területen avagy továbbtanultak, milyen területen, valamint, hogy a képzésben elsajátítottak mennyire voltak (vannak) hasznukra. A képzés továbbfejlesztésénél mindenképpen fontos szempont, hogy visszajelzést kapjunk a már végzett tanulók elhelyezkedési arányáról, véleményükről a képzéssel kapcsolatban.

Tanári kérdőív

A modulok oktató kollégák megkérdezésével szeretnénk feltérképezni, hogy mi a véleményük a hallgatókról/tanulókról (mivel a hallgatókat/tanulókat is megkérdezzük

az oktatókról), a jegyzetekről, a támogatás formáiról. A kérdések elemzésével választ kapunk arra, hogy az adott modul oktató kolléga szerint a hallgatók/tanulók hány százaléka olvasta az ajánlott jegyzeteket és miért, mennyire van megelégedve a jegyzetek színvonalával (tartalmi és formai), milyen támogatási igénye van (továbbképzési, módszertani, eszközbeli, kommunikációs). Az oktatói kérdőív eredményeit elsősorban a programindító szintjén kell feldolgozni, és a felderített problémákat helyben kell megpróbálni megoldani.

Vezetői kérdőív

A vezetői kérdőívben feltett kérdések azokra a problémákra vonatkoznak, amelyek a programindító intézmény vezetői szintjén jelentkeznek. Ezek a következők lehetnek: a kollégákkal, a hallgatókkal/tanulókkal vagy a körülményekkel kapcsolatos problémák. Mivel ezek a kérdések érzékenyen érinthetik az egyes intézmények belső ügyeit, ezért a feldolgozásuk csak programindítói szinten lehetséges. A leszűrt eredményeket, következtetéseket is csak helyben szabad és kell feldolgozni.

A mérés lefolytatása

A mérés sikeres lefolytatásához szükség van megfelelő emberi, eszközbeli és időbeli erőforrásokra.

Az „*emberi erőforrás*” alatt azt értjük, hogy képzési helyenként erősen javasolt egy minőségbiztosítási referens megbízása, aki a mérést koordinálja. Az adatfeldolgozó személy(ek)nek alapfokú Excel felhasználói ismeretekkel kell rendelkeznie.

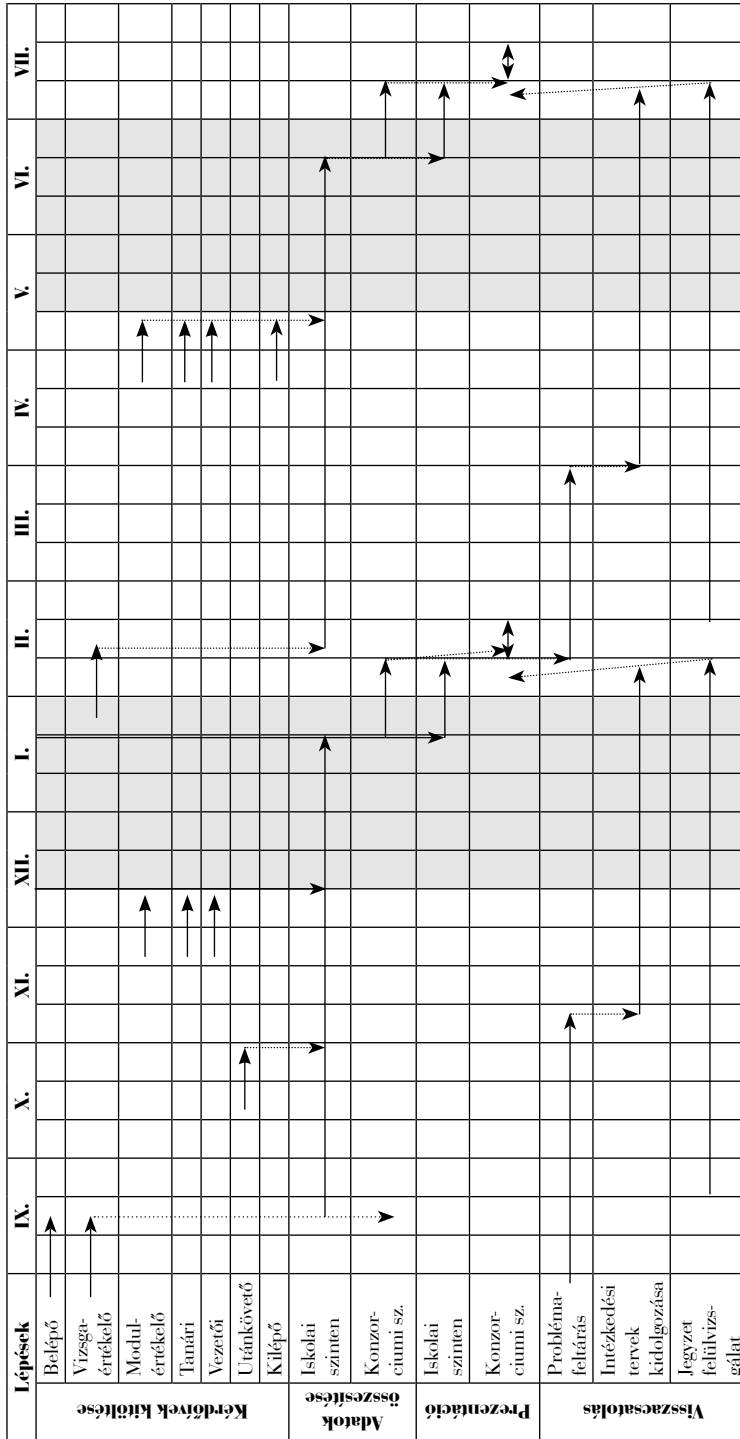
„*Eszközbeli erőforrás*” alatt értjük a mérőeszközök sokszorosításához szükséges papírt, másológépet, számítógépet.

Az „*időráfordítás*” pedig azt jelenti, hogy a kérdőívek kitöltésére célszerű biztosítani egy külön órát, ahol a hallgatók/tanulók zavartalanul válaszolhatnak a kérdésekre. Az adatok feldolgozása (programindítói szinten) a minőségügyi referens felelőssége (és általában a munkája is). A mérés időbeli ütemezését a 3. ábrán látható Gantt-diagram szemlélteti. A diagramról leolvashatók az egyes lépések, azok megvalósítási ideje, határideje, valamint, hogy az egyes lépések hogyan épülnek egymásra. A függőleges vonalak az egymásra való épülést, az egymás utáni megvalósíthatóságot jelzik.

A mérési adatok, a kérdőívek információinak feldolgozásához rendelkezésre álló segédanyagok: a képzés minőségbiztosítási felelőse által minden mérési periódusban biztosított összesítő tábla. Ez egy olyan Excel tábla, amely az adott időszakra vonatkozó összesítendő adatok üres celláit tartalmazza. Ezt minden minőségbiztosítási referens megkapja, feltölti saját intézménye adataival, és visszaküldi a minőségbiztosítási felelősnek. Az összesítő tábla célja az adatok összesített feldolgozásának megkönnyítése.

A mérés erős és gyenge pontjai

A mérés több éves gyakorlati tapasztalatai alapján az kristályosodott ki, hogy a képzésben részt vevő intézmények oktatói nagymértékben igénylik, hogy munkájukról

3. ábra. A megvalósítás Gantt-diagramja

mind helyi szinten, mind konzorciumi szinten visszajelzést (megerősítést, bírálatot vagy elutasítást) kapjanak. Ennek a kívánalomnak ez a rendszer – legalábbis az eddigiek alapján úgy tűnik, hogy – eleget tesz. Ugyanakkor azt az igényt is kielégíti, hogy az intézmények vezetői egyrészt további visszajelzéseket kapjanak kollegáik munkájáról, a hallgatók/tanulók véleményéről, másrészt pedig saját véleményüket is elmondhatják konzorciumi szinten is.

Két gyenge pontot is meg kell említeni. Az egyik a képzésből már kilépettek utánkövetése. Sajnos nagyon alacsony a válaszadási hajlandóság, azaz a kiküldött kérdőívek csak alacsony százalékban jutnak vissza. Ezen a továbbiakban mindenképpen változtatni kell. Másrészt a határidők betartása is sokszor csorbát szenved. Pedig a rendszer folyamatos működéséhez feltétlenül szükséges, hogy a résztvevők pontosan, határidőre végezzék el a munkájukat. Ennek a még mélyebb, erkölcsi tudatosítása is fontos feladat.

Visszacsatolás

Programindítói szinten

Az összes kérdőív minden kérdésének feldolgozása ajánlott programindítói szinten. Mivel minden kérdést részletesen kielemeznek, ezért nem maradhat rejtve semmilyen probléma az adott intézményben. Különösen fontos, hogy több év adatait összevetve trendeket tudjanak megállapítani és ahhoz mérni magukat, a fejlődésüket. Ugyanakkor a konzorciumi adatok birtokában a „standard” értékhez is tudják magukat viszonyítani.

Konzorciumi szinten

Konzorciumi szintre természetesen nem kerül minden egyes kérdés. Azonban a fő kérdések, a kérdések csoportjainak összesített eredményei, a globális eredmények már konzorciumi szinten is jelentkeznek. Itt válik lehetővé az egyes intézmények „teljesítményének” összehasonlítása. Az egyes területeken felmerült problémákat a programindító nem is tudja megoldani (pl.: jegyzetek korszerűsítése), így annak koordinálása a konzorciumra hárul. A megoldásra a konzorcium javaslatot tesz, amit a felsőoktatási intézmény tanácsa hagy jóvá.

A programalapító felé

A programalapító csak a programfelelős és a minőségbiztosítási felelős által összeállított kivonatossá jelentést kapja meg a félévek értékelése után, azonban ez is elegendő arra, hogy az általa – több másikkal együtt – futtatott program megfelelően működik, illetve a felmerült problémákra megoldások születtek.

PROGRAMALAPÍTÓI FELADATOK

A programalapító feladata a minőségbiztosítási rendszer fenntartásának biztosítása. Ennek érdekében kinevezi a minőségbiztosítási felelőst, valamint a (fél)éves beszámolók alapján fejlesztési javaslatokat tesz.

KONZORCIUMI FELADATOK

A konzorcium a következő feladatokat hajtja végre a minőség fejlesztése területén:

- Jegyzetek folyamatos felülvizsgálata, korszerűsítése évente (10%-ot meg nem haladó mértékben). Amennyiben a jegyzeteket 10%-ot meghaladó mértékben szükséges módosítani, úgy a konzorcium javaslata alapján a felsőoktatási intézmény tanácsa hagyja jóvá a módosítást.
- Az előzetesen meghatározott elégedettségi adatokból konzorciumi szintű beszámoló készítése.
- A beszámolóból felmerült problémák meghatározása, rangsorolása.
- A legfontosabb problémák megoldására intézkedési terv kidolgozása.
- Az intézkedési terv végrehajtása a programindító intézményekkel.

A MINŐSÉGFEJLESZTÉS MŰKÖDÉSE A GYAKORLATBAN

Az elméleti bemutatást követően szeretnénk a rendszer gyakorlati működését is bemutatni. Minőségbiztosítási szempontból a félévek csúcspontja a konzorciumi ülés, melynek során beszámolás történik az előző időszak minőségbiztosítási eredményeiről, valamint a felmerült problémák alapján meghatározzuk a következő félév ilyen irányú feladatait. Ahhoz, hogy eljussunk a feladatok pontos meghatározásáig, a következő lépésekre van szükség:

1. A képzés minőségbiztosítási felelőse körlevélben (e-mail-ben) értesíti a programindítók minőségügyi referenseit az adott félévi teendőkről (elvégzendő felmérésekről).
2. A referensek (vagy megbízottaik) elvégzik az adatok begyűjtését (kérdőívek kitöltését).
3. A begyűjtött kérdőíveket helyben feldolgozzák (adatbázis létrehozása, feltöltése).
4. A kapott adatokat helyben értékelik.
5. A feldolgozott adatokból helyben leszűrhető következtetéseket levonják, helyileg intézkedési terveket készítenek.
6. A konzorciumi szintre kerülő adatokat egy közös adatbázisba küldik. Az adatbázis működtetése a minőségbiztosítási felelős (konzorciumi) felelőssége.
7. A konzorcium soron következő ülésén (szeptember, február) beszámoló készül az elért eredményekről, problémákról.
8. A konzorcium közösen dönt a problémák megoldásáról, a fejlesztendő területekről.
9. A javításra szoruló területekre intézkedési tervet készítenek.
10. Minden tanév végén a konzorcium összegző-értékelő záróértekezletet tart, és módosító javaslatait jóváhagyásra a felsőoktatási intézmény tanácsa elé terjeszti.

EGY FÉLÉV EREDMÉNYEI

Az előzőekben leírt lépések végrehajtása után sok diagram keletkezik, amelyből az egyes képző intézmények a saját adataikat kiszűrhetik és összehasonlíthatják a többi intézményével. A kapott adatok elemzésével különböző megállapításokat tehetünk az adott félévre vonatkozóan. Példaképpen álljon itt egy félév (2004/05. tanév I. félév) minőségügyi elemzése során tett megállapításokból néhány:

- A belépők érettségi átlaga 3,28.
- Az egyes iskolákban már több a „sima” érettségivel rendelkezők száma, mint a technikus végzettséggel rendelkezőké.
- Az érettségit legtöbbször élelmiszeripari szakközépiskolában szereztek.
- A képzés előtt a döntő többség középiskolába járt.
- A legfontosabb elvárás, hogy bármely területen el tudjanak helyezkedni, illetve hogy a tanulmányokat beszámítsák.
- A legfontosabb elsajátítandó kompetenciák a gazdasági és a számítógépes alapismeretek. A legkevésbé fontos kompetencia a gépészeti ismeretek.
- A belépőket leginkább a vállalkozói terület érdekli.
- A belépők végzés után leginkább továbbtanulnának, vagy a sütőiparban helyezkednének el.
- A továbbtanulni szándékozók leginkább az SZTE ÉFK-n szeretnének tanulni, vagy más szakmai tanfolyamon.
- A tanulásra fordított átlagos idő 26,23 óra/hét; otthoni tanulásra pedig átlagosan 8,56 órát fordítanak hetente.
- A tanulók döntő hányada nem, vagy csak alkalmanként dolgozik. Kivétel a levelező tagozatot is indító iskola.
- A tanulóknak kb. fele csak alkalmanként tanul, a többiek ennél ritkábban.
- A tanulók kb. fele csak részben elégedett tanulmányi munkájával.
- Az elégedetlenség okai között a „nehezek a tantárgyak” és a „sok időt kell a képző intézményben tölteni” magyarázatok szerepelnek. További okként szerepel még a „nem rendszeresen tanul”, illetve a „nem eleget tanul” is.
- A modulok értékelésénél nagyon változatos a kép. A legérdekesebbek között a pszichológia és a technológia jellegűeket említik, a legkevésbé érdekesek között a gépészettel kapcsolatosakat. A leghasznosabbak közül a technológia jellegűeket, a legkevésbé hasznosak közül pedig a gépészeti jellegűeket említik.
- Az oktatók leginkább az előadás módszerét használják, illetve használnák továbbra is.
- Az oktatók szerint a tanulók fele – vagy még annyi sem – olvasta a jegyzeteket.
- Az indokok közt leginkább az időhiányt említik az oktatók.
- A jegyzetek tartalmi lefedése, nyomdai színvonala és használhatósága közepes.
- A modulok tartalma és a jegyzetek információ-tartalma csak részben találkozik.
- Az oktatók leginkább konzultáció vagy eszköz jellegű támogatást kérnek.
- A legjobb vizsgaeredményeket a technológiai jellegű modulokból érték el a tanulók. A legrosszabb eredményeket pedig kémiaiából. De nagy volt a szórás!

- A vizsgák értékelésénél nagyon egyenletes teljesítményt nyújtottak az iskolák az egyes témakörökben (átlag 3,8 körül).
- A legtöbb volt tanulónk jelenleg felsőoktatási hallgató. (A beérkezett válaszok alapján!)
- A képzés utólagos értékelése során az „érdeklődés kialakítása” és a „felkészítés a továbbtanulásra” érte el a legjobb eredményt (~4,0).

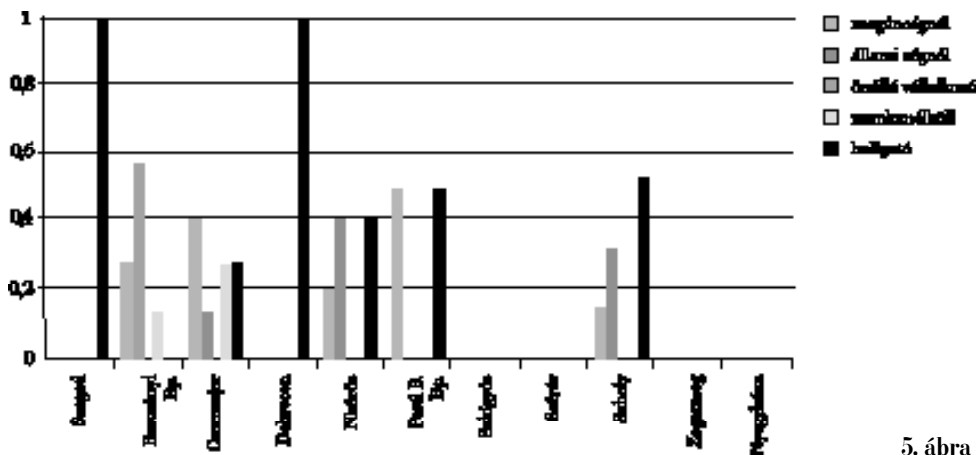
A fent leírt megállapításokból – konzorciumi egyetértéssel – kiválogatjuk azokat a legfontosabbakat, amelyek az adott félév működését, teljesítményét jellemzik és SWOT-táblába (4. ábra) rendezve egy pillanatképet kapunk az elmúlt félévről.

<p><i>Erősség</i> A belépők „sima” érettségivel rendelkeznek. Elhelyezkedni főleg a sütőiparban szeretnének. Az otthoni tanulási idő nő. A technológia moduloknak a legsikeresebbek a vizsgái. A különböző iskolák vizsga-színvonala nagyjából azonos. A kilépők főleg hallgatók szeretnének lenni. A „felkészítés a továbbtanulás”-ra jó minősítést kapott.</p>	<p><i>Gyengeség</i> A belépők főleg iskolából jöttek, nem pedig a munka világából. A tanulási gyengeség oka a nehéz tárgyak és az idő.</p>
<p><i>Veszély</i> Az érettségizettek főleg élelmiszeripari szakközépiszkolában végeztek (saját tanulók?) A vállalkozói szakirány döntő többsége (egysíkúság). A tanulás csak alkalmankénti. A gépészeti modulok „mélyrepülése”. Az előadás, mint módszer döntő többsége. A jegyzetek olvasottsága alacsony. Az utánkövetés hiánya</p>	<p><i>Lehetőség</i> Általános elhelyezkedés, beszámítás igénye Gazdasági, számítógépes kompetenciák utáni igény Továbbtanulás az SZTE ÉFK-n Elégedetlenség a tanulással A tanulási hiány oka a nem kielégítő tanulásmennyiség.</p>

4. ábra. SWOT analízis

A MÉRÉSEK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ UTÁNKÖVETÉS PROBLÉMÁJÁNAK MEGOLDÁSA SORÁN

Az előzőekben leírt rendszer működőképességét mi sem bizonyítja jobban, hogy egy FSZ (élelmiszeripari menedzser FSZ; programalapító: SZTE ÉFK) már évek óta e szerint a rendszer szerint, sikeresen működik. Az alábbiakban az ÉM FSZ legutolsó érvényes (elfogadott) félévi konzorciumi értékeléséből kiindulva végigkövethetjük, amint a felvetődő problémából konkrét intézkedés lesz. Az eredeti probléma pedig az volt, hogy a konzorcium nem rendelkezett adatokkal a már régebben végzett tanulókkal/hallga-

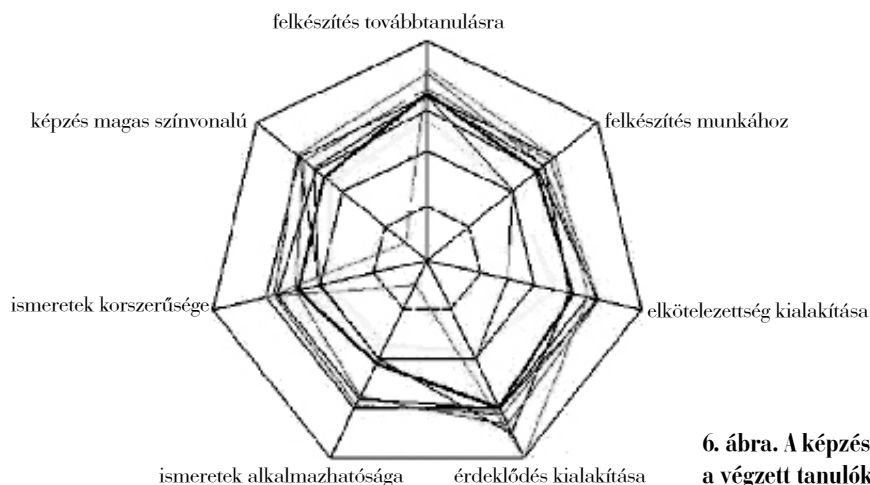
5. ábra

tókkal kapcsolatban, azaz nem tudtuk, hogy a képzésben szerzett képességeket hogyan tudták hasznosítani.

Az 5. ábráról leolvasható, hogy az egyes programindítóknál a már végzett tanulók milyen területen helyezkedtek el (ún. „utánkövető” kérdőív eredményei alapján). A diagramon ugyan nem látszik, de a beérkező adatok nagyon hiányosak voltak, mert kevesen küldték vissza a kitöltött kérdőíveket.

A 6. ábráról a végzett tanulók véleményeinek átlagát olvashatjuk le az egyes területekről. A diagramon ugyan nem látszik, de a beérkező adatok nagyon hiányosak voltak, mert kevesen küldték vissza a kitöltött kérdőíveket.

A 7. ábra abból az értékelésből való, amelyen a félévi értékelés megállapításai, kijelentései olvashatók. A megállapítások a feldolgozott adatokon nyugszanak, további útmutatásokat egyelőre nem tartalmaznak. Az ábrán már történik utalás arra, hogy gond van az értékelhető adatok mennyiségével.

6. ábra. A képzés értékelése a végzett tanulók által

A 4. ábra (lásd előbb) a megállapítások alapján összegzett SWOT-analízist tartalmazza. Ez adja az alapját a következő félévre vonatkozó fejlesztéseknek. Az analízisben egyértelműen megjelenik a veszélyek között, hogy az utánkövetés nem működik megfelelően.

Megállapítások 3.

- Az oktatók leginkább konzultáció vagy eszköz jellegű támogatást kérnek
- A legjobb vizsgaeredményeket a technológia jellegű modulokból érték el a tanulók. A legrosszabb eredményeket pedig kémiaiból – DE nagy volt a szórás
- A vizsgák értékelésénél nagyon egyenletes teljesítményt nyújtottak az iskolák az egyes témakörökben (3,8 körül)
- A legtöbb volt tanulónk jelenleg felsőoktatási hallgató (a beérkezett válaszok alapján)
- A képzés utólagos értékelése során az „érdeklődés kialakítása” és a „felkészítés a továbbtanulásra” érte el a legmagasabb eredményt (~4,0)

7. ábra. Megállapítások

Tennivalók 2.

Veszélyek terén:

- Ne csak a saját iskolánkból toborozzunk! (beiskolázás!)
- Képzési profil tisztítása (vállalkozás – gépészet) vagy szélesítése (sü-cu!)
- Jegyzetek folyamatos korszerűsítése
- Nagyobb hangsúly az utánkövetésre!

Lehetőségek terén:

- Gazdasági, számítástechnikai modul erősítése
- A továbbtanulás erősítése
- Tanulásmódszertan bevezetése

8. ábra. Tennivalók

A 8. ábra a SWOT-analízisben bemutatott területekre vonatkozó tennivalókat (egy részét) sorolja fel. A tennivalók elvégzéséről a konzorcium dönt. A veszélyek területén megjelenik a konkrét feladat, hogy ki kell dolgozni az utánkövetés rendszerét. Ennek értelmében a konzorcium úgy határozott, hogy kerüljön részletes felmérésre a szakdolgozattal, illetve a nyári gyakorlatokkal kapcsolatos elégedettségmérés. Ezért ezekre a területekre új kérdőív megszerkesztését tűzte feladatul. A kérdőíveket a programindítók javaslatainak figyelembe vételével a minőségbiztosítási felelős készítette el. A kérdőívek jelenleg már használatban vannak.

ÖSSZEFOGLALÁS ÉS AJÁNLÁS

A sikeres és eredményes FSZ elvárásai közül kiemelt jelentőségű a minőségbiztosítási rendszer, ami magában foglalja a minőségirányítási és minőségfejlesztési feltételeket.

A Phare-program keretében kidolgozott és bevezetett élelmiszeripari menedzser FSZ-hez az Expanzió Humán Tanácsadó Kft. dolgozta ki minőségbiztosítási rendszerünket, amit konzorciumunk bevezetett, alkalmazott, majd két év tapasztalata alapján átdolgozott és folyamatosan finomít az elvárásoknak (az új kihívásoknak) megfelelően.

Úgy ítéljük meg, hogy jelenleg olyan FSZ-t segítő minőségbiztosítási rendszerünk van, ami eredményesen és racionálisan koordinálja a képzést, valamint rendelkezünk elegendő tapasztalattal, ahhoz, hogy a lineáris felsőfokú képzés bevezetése előtt, továbbá az FSZ várható „szerepváltozásakor” összegezzük az FSZ-nél bevezetett minőségbiztosítási rendszerünk modelljét, amit bármelyik akkreditált FSZ-nél könnyen lehet adaptálni, függetlenül attól, hogy az egyetemen, főiskolán, illetve szakközépiskolában folyik!

Meg kell jegyezni, hogy véleményünk szerint a „kétarcú” FSZ-re javasolt minőségbiztosítási rendszerünk nem tekinthető ugyan teljesen kompatibilisnek a felsőfokú képzést folytató intézményekben folyó felsőfokú alapképzésnél (BSc) bevezetésre kerülő (vagy a régiókban kidolgozás alatt álló) minőségbiztosítási rendszerrel, de az egymásra épülés – az általunk javasolt rendszerrel is – megnyugtatóan megoldható.

A rendszer jelenleg hagyományos, azaz papír alapon működik, csak az adatfeldolgozás számítógéppel segített. Nagy fejlesztési lehetőség az egész rendszer digitalizálása, azaz a kérdőívek elektronikus formában történő kitöltetése, a kapott adatok elektronikus feldolgozása, értékelése. Ez pedig összekapcsolható egy digitális adminisztrációs rendszerrel, azaz a programindítók egy adatbázisban kezelhetik a tanulók/hallgatók adatait és véleményüket a képzésről. Ez az összekapcsolt rendszer egyúttal kiküszöbölné az adatgyűjtés, -feldolgozás, -továbbítás során esetlegesen fellépő hibákat, csúszásokat.

Az előzőekben bemutatott rendszer nagy előnye, hogy – a gyakorlatra épülve, folyamatosan beépítve a tapasztalatokat – olyanná vált, amilyenné a kidolgozói és alkalmazói szánták. A szerzők a fent ismertetett minőségbiztosítási rendszer elméleti leírása alapján a gyakorlati megvalósításhoz segítséget tudnak nyújtani az azt igénylő FSZ-ben részt vevő intézményeknek.

Irodalom

- [1] Veres Pál (2004): A felsőoktatás fejlesztési stratégiája. Szakképzési Szemle XX. évf. 117–124. o.
- [2] Kispéter József (1997): Élelmiszeripari menedzser AIFSZ bevezetésének tapasztalatai. Szakoktatás XL-VII. évf. 10. sz. 25–29. o.
- [3] Kispéter József (2003): Az élelmiszeripari menedzser akkreditált iskolai rendszerű szakképzés múltja, jelene, jövője. Sütőiparosok, pékek L. évf. 3. sz. 44–45. o.
- [4] Kispéter József (2004) A munka világának elvárásait tükröző szakmai kompetenciák újrafogalmazása az élelmiszeripari menedzserképzésnél. Sütőiparosok, pékek LI. évf. 7. sz. 48–54. o.